

hagyma, 1-2 kanálnyi cukor (karamellnek), 1 csésze húsleves, só.

A szárnyast feldaraboljuk, majd 5 dkg vajban megpirítjuk, megsózzuk, ha megpuhult, tányérra kiszedjük. A fennmaradt vajos lében az apróra vágott hagymát megfonnyasztjuk, majd párolás után levével együtt szitán áttörjük (vagy, mai konyhai lehetőségeinkkel élve: összeturmixoljuk).

A húsdarabokat lábosba tesszük, hozzáadjuk a megmosott s vajban megforgatott szilvát. Megsózzuk, a mártással (összeturmixolt lével) és annyi húslevessel fölengedjük, hogy éppen ellepje. Addig pároljuk, míg levét elfövi.

Mielőtt asztalra tesszük, a megpergelt (vagyis karamellásított) cukrot, 2-3 kanálnyi vízzel hígítva rátöltjük.



Egy magyarörmény család Bánátban

"A meggazdagodott örmény kereskedők a kolónián belül nem tudják kamatoztatni tőkeerejüket .. Erdély területén földbirtokot sem vásárolhatnak, ezért megpróbálnak beépülni a magyar feudális társadalom felső osztályába. A nemesített örmény családok a Bánátban ... vásárolnak birtokot" - írja *Szongott Kristóf* száz éve megjelent Genealógiájában.

Fokozatosan bővülő érdeklődésünk erdélyi gyökereink iránt egyetlen mondatban kristályosodhat ki: bármely számottevő településen a társadalmi élet meghatározó, építőjelleget tényezői között ott találjuk a magyarörményeket is. Ők és senki más, adták nemcsak a jogi alapot, hanem az erkölcsi szintet, melyet a mostani magyarországi kisebbségi törvény kereteiben kötelességünk kitölteni, továbbfolytatni. Hisz a legkisebb magyarlakta településen, ha Nőegylet, Kaszinó, Dalárda, Ipari Egylet jött létre, legtöbbször a vezetőségben, vagy pénztárnokként magyarörményt találunk. Ez pedig a bizalom jele, mellyel a magyarság tekintett magyarörmény elődeinkre.

Bánátban Magyarpécskán született 1781-ben János, aki 1800-1804 között a szombathelyi papneveldebe járt, majd 1805. szeptember 15-én szülőhelyén tartotta első szentmiséjét. Káplán volt 1814-ig Obében, majd plébános - korai elhunytáig, 1821-ig Szabadfalván, ugyancsak a Bánátban. De nem róla találtam a legkorábbi feljegyzést a plébánia anyakönyveiben, hanem a család egy másik tagjáról, *Issekutz Annáról*, ki 1772. november 15-én hunyt el. Az *Issekutz*-család - és szerintem nemcsak egyetlen ága -, mindezek előtt már Magyarpécskán élt. Mint köztudomású, az anyakönyvek nagy részben hozzáférhetetlenek, de azért annyi megállapítható, hogy házasságkötés után a fiatal pár akkoriban hozzávetőlegesen 20 éven át szaporodott tovább, leginkább 23 éves időtávban újabb és újabb gyermekeknek adva életet. Ha ezt az általános elvet elfogadjuk, akkor Magyarpécskán immár 200 éve a következő *Issekutz*ok születését ismerhetjük meg: 1780 - Anna Johanna, 1783 - Anna, aki még ez évben meghalt, 1789-ben Katalin Mária és ugyanebben az évben - István (ez pedig legalább két *Issekutz* családot feltételez!), 1790-ben Anna-Mária, majd 1793-ban Mária, ki ugyancsak hamar elhunyt, még csecsemőkorában, 1794-ben egy újabb Mária, majd 1796-ban György, őt követik 1798-ban Marcell és József, 1800-ban egy újabb Mária, a következő években pedig évente egy újabb *Isikutz* vagy *Isikusz* született: 1802-ben György Mihály, 1803-ban Márton, 1801-ben Nepomuk János Ágoston, 1805-ben György, 1806-ban Mária, rövid szünet után 1808-ban István, 1810-ben Teréz, Rozál, 1812-ben János, 1814-ben Ágoston, Zachar, 1810-ben József Mihály, végül 1822-ben Mihály Jakab, 1824-ben Katalin Teréz, akivel zárul a népesedési sor. Az itt felsorolt 44 év alatt született *Issekutz*ok legalább két családot feltételeznek tehát Magyarpécskán, az 1800-as évek elején.

Valószínű az idősebb nemzedékből származnak azok az elhunytak, kiknek születési adataik itt

nem szerepelnek: 1783-ban Ferenc, 1786-ban József és Márton, 1795-ben Márton, majd 1798-ban Mihály. A századforduló után 1802-ben hunyt el Gergely és 1807-ben Márton. Az egyetlen itt bejegyzett házasságkötés 1735-ben Issekutz Mihály és Isikusz Mária között jött létre, ami végleg bizonyítja a két névrokon család ittlétét.

Az Issekutzok magyarpécskai történetét a XIX. században ezentúl könnyebben fogjuk követni. Ilyenkor szédül bele a kutató abba a felismerésbe, mekkora kincset hagytak ránk elődeink. Ígérjük, hogy kutatásaink eredményével később újra jelentkezünk. Most *Nagyhalmágyi Sándor "Magyarpécska múltjából"* című, igen pontos könyve alapján, mely a helybeli római katolikus plébánia kiadásában látott napvilágot, próbáljuk meg felidézni a fontosabb mozzanatokat az ottani Issekutzok történetéből.

A községi jegyzők között találjuk Issekutz Marczelt - a későbbi országgyűlési képviselő nagyatyját. De ugyanezt a tiszteletet töltötte be Issekutz Mihály is, kinek rendkívül fontos szerepére még visszatérünk. A képviselő Marczel bizony ellenzékben maradván a 1848-as, Kossuth-párti programmal, elnyerte a falu népének rosszsallását mikor kiderült, hogy az ellenzéki semmilyen anyagi hasznot nem hoz a község gazdasága számára. Hogy ez kit is minősít, döntsük el mi magunk!

Hisz ugyanő, Marczel 1882-ben a helybeli Casinó alapító tagja volt!

A községből származó diplomázottak sorában a 18 név között négy Issekutz szerepel: az előbb említett országgyűlési képviselő, dr. Issekutz László európai nevű, aradi szemorvos, Issekutz Sándor végzett közgazdász és Issekutz Béla csanádmegyei főjegyző. Az egyházi életben is illően kivették részüket: az 1886. november 14-én tartott képviselőtestületi ülés döntötte el az új, nagy templom felépítését és ekkor Issekutz Mihály testületi és "tollvezető jegyző" volt. Egy évvel később Issekutz János jegyző írja le a meglévő harangokat, majd 1914-ben, az üvegfestésű ablakok közül a harmadikat az Issekutz család adományából állították fel.

A helybeli temetőt 1823-ban hozták létre, benne baloldalt, a bejárattól második sorban található az Issekutz-kripta, sajnos a sok beavatkozás, rongálás miatt ma teljesen lezárva. A leszármazottak mind elköltöztek, de megmaradt a néhai jegyző, Issekutz Mihály uram példája, mely jóval túlmutat a község és százada határán. "Nagyobb lendületet vett a község népoktatásügye az 1864 évtől kezdve, mikor Issekutz Mihály községi jegyző ennek fellendítése körül elismerésre méltó tevékenységet fejtett ki. 1865-ben Magyarpécskán már 4 tanerős iskola működött... 1885-ben Magyarpécska különböző részein elhelyezett 5 községi jellegű iskola 8 tanerővel működött....

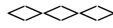
Az akkori Arad-vármegye egy községe sem biztosíthatott oly gazdag hozzájárulást, mint aminőt Magyarpécska biztosított, nevezetesen az állami népiskolák mindenkor elhelyezését megoldotta, kötelezettséget vállalt továbbá, hogy a tanítók részére természetbeni lakást ... saját költségvetése terhére kiszolgált.

Magára vállalta úgy a már meglévő, mint a jövőben létesítendő tantermek bebútorozását.. az iskolaépületek, a tanítói lakások állandó karbantartását, tisztogatását és a tantermek fűtését.."

Miért is olyan fontos ezt itt megemlíteni? Mert itt született 1875-ben *gróf Klebelsberg Kunó*, azon kultuszminiszter, államférfi, kinek művelődéspolitikája a XX. században nem talált követőre; pedig immár a század lejárt. A népiskolai mozgalom, melyet 1925-26-ban ő indított be, három év alatt több ezer tanyai termet épített fel a háború után legyengült, szétdarabolt Magyarországon és ez minden bizonnyal a szülőfalujában, gyermekkorában látott példa országos méretű követése. Így maradt ránk, máig megoldatlan feladatként a magyar középosztály újrateremtése. Ebben voltak akkor is, ma is kivételesen érdekeltek a magyarörmények, hisz ma is ugyancsak ettől függ a magyar nép felemelkedése és ezt bizony

jól látta a nagypécskai jegyző, Issekutz Mihály uram is 140 évvel ezelőtt.

Fancsali János



Bálint Tibor kolozsvári, József Attila díjas író, a Zokogó Majom szerzőjének vallomása:

Örmény-magyar kötődés

Talán a sors rendelése volt, hogy már serdülő koromtól közöm legyen az örmény-magyarokhoz, hogy ők felfedezzenek engem, és én mindmáig ragaszkodom hozzájuk, és szívembe fogadjam őket. Történt pedig, hogy a negyvenes évek elején egy derék, kezdeményező szellemű, okos és határozott fiatalember, egy kollégista, azt vette a fejébe, hogy föl kell kutatni a szegényebb településeken a talentumos gyerekeket, s be kell hozni közüle néhányat a kollégiumba, hogy a diákok összeadott pénzén ingyen tanuljanak. Ez a lángoló lelkű ifjú, amint megtudtam, az örmény származású Szentpétery László volt.

Nosza megkezdődött a tehetségkutatás, amelyet a mélyen szocialista érzelmű, jóságos Nagy Géza tanár úr rögtön fölkarolt és irányított. Így fedeztek fel engem is egy külvárosi viskóban. Tizenegy éves voltam akkor, azon a nyáron fejeztem be a negyedik osztályt, s Nagy Géza tanár úr, miután új ruhát varratott nekem, kézenfogva vezetett be a kollégiumba, hogy aztán lefekvéskor reám terítse otthonról hozott paplanát. Szentpétery László azonban eltűnt, nem ismerhettem meg közelebről sorsom első formálóját, amit mindmáig sajnálok. Az hírlett róla, hogy a magyar színház előtt egy csoport férfival összeterelték, elharcolták a Szovjetunióba, és többé nem került elő.

Később, mikor megismertem Kovács Júliát és nőül vettem, megesküdtem volna, hogy örmény lány. Pedig csak kis részben az, de rengeteg fekete haja, kissé fiús orra, és több más jegy erre utalt: határozott fellépése, igazságérzete, bátorsága, rendkívüli szervezőképessége, ragaszkodó természete ezt sugallta...

Életem során sok örménymagyar barátom volt, bizonyos lelki adottságok alapján vonzódtunk egymáshoz. Rólam azt beszéltek, hogy ínycsók lévén bizonyára belekóstoltam az örmény ételekbe, ízekbe, innen a vonzalom. Ebből csak annyi igaz, hogy amikor egy amerikai nagyvendéglős, Kövi Pál kérésére szakácskönyvet szerkesztettünk, az örmény konyha titkainak egyik legjobb ismerőjét is meghívtuk munkatársaink közé, és Tarisznyás Márton, valamint Fejér Anikó valóban sokféle étellel megismertetett bennünket az Erdélyi lakoma című szakácskönyvben.

Érdekes, hogy íróbarátaim is főleg közülük kerültek ki, hogy csak a legfontosabbakat említsem: Fodor Sándor, Lászlóffy Aladár.

A szerkesztői pályán szintén felbukkant életemben egy örménymagyar, Muradin Jenő, aki ma is közel áll a szívemhez a Napsugár munkatársai közül, noha én nyugdíjba vonultam, és csak ritkán találkozunk. Megszerettem külső és belső tisztaságáért, őszinteségéért, segítőkészségéért, megbízhatóságáért.

Az írói pályán pedig egy kedves örmény lány, Esztegár Ildikó volt az egyik legőszintébb kritikussom: én olvastam elsőként az ő verseit, ő a novelláimat...

Mit tehetnék mindehhez hozzá?

Azt, amin nagyon is meg fog az olvasó lepődni: az utóbbi években ismertem meg ennek a különös és eléggé tragikus múltú népnek a legtöbb képviselőjét. És tudják, miért?

Mert a lakásunk, amelyből a gyerekek már kiröpültek, ma az Armenia, az Örménymagyarok Baráti Társaságának a székháza, ahol a tagok, kolozsváriak és vidékiek, sőt, még külföldiek is, mindig ünnepi hangulatban találkoznak. Néha pedig különleges, valódi örmény ételeket is fogyasztunk, mint például a heriszát.

Bálint Tibor

